

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

SZÉCHENYI 2020

AZ ÉPÍTŐIPARI BIZTONSÁGI ÉS EGÉSZSÉGVÉDELMI KOORDINÁTOROK ALKALMAZÁSI FELTÉTELEI, FELADATAIK, MUNKAMÓDSZEREIK

1. Koordinátorok kijelölése az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés érdekében

A tervező köteles a kivitelezési tervdokumentáció készítése során koordinátort igénybe venni (foglalkoztatni vagy megbízni).

A kivitelező munkáltató köteles koordinátort igénybe venni (foglalkoztatni vagy megbízni) a kivitelezési munkák alatt.

Biztonsági és egészségvédelmi koordinátor (továbbiakban: koordinátor) olyan természetes személy lehet, akinek legalább középfokú munkavédelmi végzettsége van, és vagy a koordinátor alkalmazására kötelezett társaság/vállalkozás dolgozója, vagy külső szolgáltatóként e feladattal megbízott személy. A tervezői és kivitelezői koordinátor ugyanaz a személy is lehet.

A gyakorlatban elfogadott- és az Európai Unió számos országának gyakorlata-, hogy vállalkozás is végezhet koordinátori feladatokat azzal, hogy nevesíteni kell a konkrét munkát végző munkavédelmi szakembert.

A hatályos magyar jogból levezetve koordinátor az a természetes személy lehet, aki legalább középfokú munkavédelmi végzettséggel, tervezői ismeretekkel, vagy építőipari szaktudással és gyakorlattal rendelkezik.

Összehasonlítás a EU szabályozásával és gyakorlatával

Az Európai Unió direktívája szerint (92/57 EGK irányelv az időszakos vagy helyileg változó építkezések biztonsági és egészségvédelmi minimum követelményeinek végrehajtásáról):

2. cikk f) „az építési terv kivitelezésének biztonsági és egészségvédelmi koordinátora” az a természetes **vagy jogi személy**, akit a megrendelő vagy építésvezető az építési terv kivitelezésének idejére a 6. cikkben említett feladatok ellátására bízott meg.

3. cikk (1) A megrendelő vagy az építésvezető a 2. cikk e) és f) pontjában meghatározott egy vagy több biztonsági és egészségvédelmi koordinátort jelöl ki minden olyan építkezésen, amelyen egynél több vállalkozó dolgozik.

(A 92/57 EGK irányelv szerint építésvezető: a megrendelő képviselőjében dolgozó, a tervezésért és/vagy kivitelezésért és/vagy az építkezés kivitelezésének felügyeletéért felelős természetes vagy jogi személy.)

A koordinátor megbízása vagy foglalkoztatása nem érinti a megbízónak és a felelős műszaki vezetőnek a munkavédelemre vonatkozó szabályokban megállapított felelősségét.

2. A koordinátor feladatai

2.1 A koordinátor feladatai a kiviteli terv készítésével összefüggésben a következők (tervezői koordinátor):

- koordinálja az előkészítés általános alapelveinek a megvalósítását;
- szakmailag ellenőrzi a biztonsági és egészségvédelmi tervet;
- összeállítja azt a dokumentációt, amelyben az építmény és az építési technológia jellemzői alapján az egészség és biztonság célszerű követelményeit rögzítik az esetleges későbbi munkák biztonsága érdekében;
- összehangolja a megelőzés és a biztonság általános alapelveinek megvalósítását;
- a kivitelezési tervek elkészítése során az egyszerre, vagy a csak egymás után végezhető munkafázisok, illetve munkaszakaszok meghatározását,
- a különböző munkafázisok, illetve munkaszakaszok előrelátható kivitelezési időtartamának meghatározását.
- a különböző munkafázisok, illetve munkaszakaszok előrelátható kivitelezési időtartamának meghatározását.

2.2. A koordinátor feladatai az építőipari kivitelezési tevékenységgel összefüggésben a következők (kivitelezői koordinátor):

- a meghatározott követelmények megvalósulásának összehangolása annak érdekében, hogy a munkáltató és - amennyiben a munkavállalók érdekében ez szükséges - a munkát személyesen végző önálló vállalkozók az építési munkahelyeken biztosítandó minimális követelményekben meghatározottakat, továbbá a biztonsági és egészségvédelmi tervben meghatározottakat megvalósítsák;
- indokolt esetben kiegészítés készítése a biztonsági és egészségvédelmi tervhez, valamint a tervező által elkészített dokumentációhoz annak érdekében, hogy azok folyamatosan tartalmazzák a munkák előrehaladásából, illetve a körülmények változásából adódóan az egészséges és biztonságos munkavégzés követelményeit;
- közreműködés az építési munkahelyen egyidejűleg tevékenykedő, illetve egymást követően felvonuló munkáltatók között a tevékenységek összehangolásában;
- a munkafolyamatok ellenőrzésének összehangolása, a szükséges intézkedések megtétele annak érdekében, hogy az építési munkahelyre kizárólag csak az arra jogosultak léphessenek be.

3. A koordinátorok munkamódszerei az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés érdekében

3.1 A tervezői koordinátor munkavégzésének módszerei

A koordinátor alkalmazása már a tervezés során kötelező. A tervezés során kell gondoskodni az „integrált biztonságról”. Ez többek között azt jelenti, hogy eleve megtervezik azokat a szerkezeteket az építési elemekbe, amelyekhez a későbbiek folyamán a biztonságos munkavégzés eszközeit (építési segédszerkezetek: állványok, lefedések, létrák, egyéni védőeszközök kikötési pontjai) rögzíteni lehet. A koordinátor ellenőrzi azt is, hogy a költségvetésben már szerepeljen a biztonsági berendezések kiírása.

A tervezői koordinátornak a fentiek alapján elsősorban a biztonsági terv megalkotásában, illetve ellenőrzésében kell részt vennie, ennek keretében felsorolja a lehetséges kockázatokat, és javaslatot tesz azok kiküszöbölésére.

Megállapítható, hogy ha a projekt kivitelezési szakasza előtt a biztonsági és egészségvédelmi terv nem készült el, vagy még nem jelölték ki a koordinátort, a megelőzési alapelvek projekt-előkészítésbe való beépítésének kötelezettsége nem teljesült.

A koordinátornak törekednie kell arra, hogy a tervezéssel kapcsolatban minél több információt szerezzen meg, és ezek alapján minél nagyobb segítségére lehessen a tervezőknek, majd vissza kell ellenőriznie, hogy a tervezők a biztonsági előírásokat betartották-e a tervekben.

Az információk kicserélésének színterei a tervezés folyamatában a koordinációs értekezletek (konzultációk, terv zsűri)

A konzultációk az egyes szakágak együttműködését, a közös tervekészítés lehetőségét szolgálják. Ezeken kell ismertetni az egyes szakágak elképzelését. Meg kell állapítani, hogy az egyes elgondolások nem ütköznek-e egymással, és ha igen, akkor meg kell találni a megoldást, esetleg kompromisszumok árán. Már ebben a stádiumban át kell gondolni, hogy a terv megvalósítása során milyen munkavédelmi, koordinációs problémák merülhetnek fel.

A konzultációk számát a tervezés volumene határozza meg, de legalább egy indító és záró konzultációt a legegyszerűbb esetekben is kell tartani. A konzultációkon részt kell venni minden szakág képviselőjének és a biztonsági és egészségvédelmi koordinátornak. Jó, ha a konzultáción részt vesz a beruházó, lebonyolító, valamint a későbbi üzemeltető képviselője is. A konzultációk jó lebonyolításával meg lehet előzni a későbbi tervmódosításokat, amelyek elkészítésénél általában időkényszerben vannak a tervezők. A gyorsan, és ezért nem annyira átgondolt tervmódosítások magunkban hordják a hiba, és így a balesetek bekövetkezésének lehetőségét is.

Ha mégis tervmódosításra van szükség, akkor azt ugyanúgy egyeztetni kell az összes féllel, mint az eredeti tervet.

A biztonságot integráló építészeti, szakipari terv

A tervezői koordinátornak el kell érnie, hogy a tervezők a terveikben előnyben részesítsék a biztonságosan kivitelezhető technológiákat. Pl. a magasban végzendő munkák mindig fokozott baleseti veszélyt jelentenek, ezért meg kell vizsgálni, hogy az elvégzendő munka csak a magasban kivitelezhető-e, vagy a föld színén is összeszerelhető az építményrész, és utána egy részben beemelhető a helyére. Ezzel a folyamatosan és tartósan fennálló veszélyhelyzet (magasban végzendő szerelés) leredukálható egyetlen rövid ideig fennálló kockázatra, a beemelési műveletre. A magasban lévő munkák csökkentésére példa a templomtorony kupolájának megépítése a földön, és beemelés egyben a megépítés után a helyére.

A biztonságot lehet növelni úgy is, ha a leesés elleni kollektív védelmet úgy tervezik meg, hogy még beemelés előtt az a helyére kerüljön (pl. előre gyártott elemeknél előre felszerelik a védőkorlátot, az előre gyártott elem része már a leesés ellen védő parapet, így a beemelés után ezek rögtön ellátják védelmi funkciójukat).

Jó tervezéssel megoldható, hogy az építkezés ideje alatt védelmi funkciót ellátó „szerkezetet” később ne kelljen eltávolítani, mert annak a továbbiak során is biztosított a szerepe. Ez az úgynevezett „bent maradó védelem” (pl. az építési munkálatok során leesés elleni védelemül szolgáló hálót úgy tervezik meg, hogy az később az elkészült födém hőszigetelésének megtartására is képes legyen, ezért senkinek sem jut eszébe annak eltávolítása, vagy a kiépítésének elhagyása.)

De ebbe a körbe sorolható a villamos szabadvezetékek, kábelek kiváltásának megtervezése is. Fontos, hogy a terveknek a védelmi megoldások költségeit is tartalmazniuk kell, mert a pótlólagos költségek általában csak nagy nehézségek árán érvényesíthetők.

3.2 A tervezői és a kivitelezői koordinátor munkavégzésének módszerei.

A koordinátoroknak, a tervezés és kivitelezés többi résztvevőjéhez hasonlóan alapvető feladata a munkavégzés biztonságos és egészséget nem veszélyeztető összehangolásának segítése, a feltételek megfogalmazása és **a megelőzés**. A megelőzés mindenki ügye, beleértve természetesen a munkavállalókat is.

A megelőzési stratégia négy fő részre osztható:

- **megelőzés a tervezési szakaszban,**
- **megelőzés az építkezés előkészítési fázisában,**
- **megelőzés a vállalkozásokkal kötött szerződésekben,**

- **megelőzés a kivitelezési szakaszban.**

A koordinátor tanácsokkal látja el és segíti a fővállalkozó kivitelezőt, felelős műszaki vezetőt, építésvezetőt abban, hogy megelőző intézkedéseket tegyenek a beruházás valamennyi szakaszában.

Ennek érdekében a kivitelezői koordinátor:

- Kapcsolatba lép a kivitelezésben tevékenykedő különböző felekkel, azok tervezett biztonsági és egészségvédelmi intézkedéseinek összegyűjtése és elemzése érdekében.
- Gondoskodik a különböző kivitelezési szakaszok biztonságának meglétéről és kézben tartja az egyidejűleg kivitelezett munkákból eredő kockázatokat.
- Ellenőrzi, hogy a helyszínen dolgozó vállalkozások közötti megállapodások megfelelnek-e a munkavédelmi jogszabályi előírásoknak, és azokat betartják-e.

A koordinátornak feladatai ellátásához szakértelemre és tapasztalatra van szüksége. Értelmeznie kell a terveket, a műszaki leírásokat, fel kell ismernie az adott kivitelezési tevékenységben rejlő kockázatokat, és azokat **elemeznie kell** (Nem a Munkavédelmi Törvény 54. §- ában leírt kockázatértékelésről van szó!).

Az elemzéseket követően a biztonsági és egészségvédelmi tervben, kooperációs, munkavédelmi koordinációs értekezleteken és egyéb módon megelőző intézkedéseket kell tennie, kezdeményeznie a kockázatok elkerülése, csökkentése vagy megszüntetése érdekében.

Munkahelyi bejárásai során ellenőriznie kell, hogy intézkedései eljutottak-e az érintettekhez és a szükséges intézkedések megtörténtek-e. Ez nem egyszeri munkafolyamat, hanem állandó odafigyelést igénylő tevékenység, mely folyamatosan igényli a biztonságnak a munkavégésekbe történő integrálását, annak elősegítését, a munkahelyszínen alkalmazott megelőző intézkedéseknek a vállalkozások és önálló vállalkozók által történő integrálásának koordinálását.

3.2.1 Megelőzés a tervezési szakaszban (lásd. 2.1 pontban)

3.2.2 Megelőzés az építkezés előkészítési fázisában

A kivitelezői koordinátor előkészítési feladatai az építendő/átalakítandó/felújítandó létesítmény dokumentumainak és paramétereinek megismerésével kezdődnek. A következő fázis a felelős műszaki vezetővel, a munkahelyi irányításért felelős építésvezetővel történő egyeztetés, az előkészítés állásáról, az építési munkahely leendő kialakításáról, a várhatóan foglalkoztatott alvállalkozókról, a kiválasztott vezérgépekről, kollektív védőeszközökről, kollektív védelmi módokról, a kivitelezés során alkalmazandó segédeszközökről, segédszerkezetekről, egyszóval

mindazokról, amelyek a kivitelezésen dolgozók és a hatókörben dolgozók biztonságára és egészségére hatással lehetnek. A megbeszélés tárgya kell, hogy legyen az adott vezető elképzelése a munkahely berendezéséről, azaz az organizációs terv. A teljes körű ismeret nem lehet teljes a koordinátor számára, amíg meg nem ismeri és nem elemzi az építkezés helyszínét. Ezt a helyszíni szemlét célszerű a felelős műszaki vezetővel, vagy a munkahelyi irányításért felelős építésvezetővel együtt megtartani. Mindezek közben meg kell ismerkednie a tervező által elkészített biztonsági és egészségvédelmi tervvel is. A koordinátornak vagy az előkészítés időszakában, vagy a munkaterület kialakításakor alaposan elemeznie kell az organizációs elképzeléseket is, és ha szükséges, javaslatokat kell tennie a változtatásokra.

3.2.3 Megelőzés a vállalkozásokkal kötött szerződésekben

A megelőzést be kell építeni az alvállalkozókkal kötendő szerződésekbe is. Ehhez a koordinátor csak segítséget adhat, mivel ez nem az ő feladata. A segítség azt jelenti, hogy tegyen javaslatot az alvállalkozói szerződés munkavédelmi fejezetének részletes tartalmára, a biztonsági és egészségvédelmi terv és a munkahely, a munkavégzések sajátosságainak figyelembe vételével.

3.2.4 Megelőzés a kivitelezési szakaszban

A kivitelezői koordinátor tevékenységére vonatkozó jogszabály nem rögzíti azt, hogy a koordinátornak állandóan a munkahelyen kell- e tartózkodnia, vagy elég az, ha időszakonként jelenik meg ott koordinátori munkavégzés céljából.

A lényeg, hogy:

- Tudja integrálni az összehangolást igénylő biztonsági megfontolásokat, intézkedéseket.
- Tudja koordinálni a megelőző intézkedések megvalósulását az egyidejűségből vagy egymás utániságból adódó kockázatok kezelésére, kézbentartására.
- Ismerje naprakészen a kivitelezés biztonságának állapotát, ha kell, be tudjon avatkozni.
- Naprakészen tudja tartani a biztonsági és egészségvédelmi tervet annak időszakonkénti kiegészítésével, pontosításával.
- Tudja meg tárgyalni a vállalkozásokkal a különböző intézkedéseket és azok hátterét.
- Tudja saját intézkedéseivel vagy a felelős műszaki vezetőn keresztül biztosítani azt, hogy egymás veszélyeztetése megszüntethető vagy minimálisra csökkenthető legyen.
- Munkahelyi bejárásokkal, célzott ellenőrzésekkel ellenőrizni tudja azt, hogy a kivitelezés biztonságos körülmények között történik- e.
- Megfelelő- e a mindenki által közösen használt munkaeszközök, segédeszközök, segédszerkezetek és területek biztonsági állapota.

- Tudjon esetenként megbeszéléseket folytatni a kivitelezésen dolgozó munkavállalókkal arról, hogy Ők milyen intézkedésekre okot adó veszélyeket látnak a munkák egyidejűségéből vagy egymás utánosságából adódóan.

A kivitelezési szakaszban a koordinátornak az alábbi lehetőségei vannak a megfelelő megelőzéshez, az egészséget és biztonságot nem veszélyeztető munkakörülmények megteremtéséhez:

- Vezetői megbeszélések,
- Kooperációs értekezletek,
- Munkavédelmi koordinációs értekezletek,
- Munkahelyi bejárások,
- Munkahelyi munkavédelmi ellenőrzések,
- A munkavállalókkal folytatott eszmecsere, megbeszélések.